

- Dispensatio in Suspensione.* 518
Dispensatio in Votis in genere. 519
Dispensatio in Votis Religiosorum. 526
Distributiones quotidianæ. 528
Divortium. 532
Doctrinarii. 541
Domestici. 542
Domicilium. 543
Dominicæ & Festa. 544
Donatio. 352
Dos. 563
Dos Monialium. 571
Dubium. 573
Duellum. 574

E.
Ebrietas. 575
Ecclesia. 584
Electio. 589
Elemosyna. 598
Elemosynarius. Vid. *Simonia.* Tom. III. p. 429. Casu. 7.
 8. II. 45.
Emphyteusis. 605
Emptio. 606
Episcopus. 617
Equites. 627
Eucharistia. 631
Examen. 631
Excommunicatio. 632
Excursor maritimus. 663
Exemptio. 665
Exorcismus. 665
Extrema Unctio. 667

()

D I C T I O N A R I U M C A S U U M C O N S C I E N T I Æ .

A.

ABBAS.

Licet varie olim Nomen *Abbatis* fumeretur, & id sibi Principes etiam ac Superiores laici usurparint, communiter tamen sub eo veniebant illi, qui monasteriis præerant. Hinc *proprie loquendo* & in sensu Juris Canonici Abbas dicitur ille, quem Religiosi in Abbacia quadam suffragium habentes Superiorem ac Patrem spiritualement sibi eligunt, eique utpote per solemnem professionem votis adstricti obedire tenentur in omnibus, quæ regularem disciplinam concernunt.

2. Dixi, *proprie loquendo*, ne scilicet Abbates ejusmodi confundantur cum illis, qui *Commendatarii* nuncupantur, quosque intra sex menses a die, quo Abbacia vacare cœperit, computandos Papæ nominandi jus penes Regem est. Hi ratione tituli sui unam Abbatiæ redituum partem tertiam absque scrupulo sibi vendicant, aut etiam duas partes tertias cum obligatione tamen loca regularia facta tectaque conservandi, residua parte tertia sustentationi Religiosorum assignata.

3. Quilibet Abbas Regularis in Religiosos sui monasterii jurisdictionem habet; nullam vero *Commendatarii*, qui nec novitios recipere ad professionem possunt, nisi sint Cardinales.

Abbatiæ Flandriæ & Artesiæ sunt regulares, & electivæ; confirmaturque electio a Superiore Ordinis, a quo dependent, quandoque etiam ab Episcopo loci. In Gallia Abbatiæ & monasteria ordinum primaria, eligendi jus habent.

Abbates regulares, sive sint triennales, sive perpetui, presbyteri esse debent, id quod de Abbatibus etiam *Commendatariis* dicendum, nisi Pontificiam super hoc dispensationem obtineant.

CASUS I. Alexius ordinis cujusdam reformati Religiosus dignitateque Abbatiæ dignissimus a Communitate quadam, in qua alia viget regula, diversusque ab ordine Alexii
Dist. Cas. Const. Tom. I. A geka-

gestatur habitus, unanimi suffragantium calculo in Abbatem assumitur. Teneturne renuntiare electioni suæ?

R. Electio non est canonica, illamque acceptare non potest Alexius, quin agat contra constitutionem Ecclesiæ factam in Concilio Romano de anno 601. nisi tamen dispensationem desuper obtinuerit a Papa. *St. Gregorius in Can. Quam sit. 5. §. 2. 18. q. 2. Pontas.*

NOTA. Erratum solummodo fuit quoad modum; Assumptus enim fuit set sub forma *Postulationis*, non in forma *Electionis*.

CASUS II. Reinfredus Abbas regularis absque causa, sola usus auctoritate sua, quatuor aut quinque Priores conventuales officio suo amovit: unus & alter horum id ægre ferentes depositioni suæ acquiescere noluerunt.

R. Si fuerant canonice electi accedente insuper confirmatione Abbatis, absque peccato depositioni se opponere potuerunt: verum si sola auctoritate Abbatis ad minorum conventuum regimen fuere promoti, eos revocandi potestatem habet Abbas, quin ulli eorum justæ querelæ locus superfit. Videat tamen Abbas, ne sic deponendo ac revocando charitatem lædat. *Pontas.*

CASUS III. Dominicus Abbas regularis ad beneficium curatum monasterio suo incorporatum sine consensu capitularium nominavit sacerdotem sæcularem.

R. Non potuit nominare, nisi id sibi juris acquisierit aut per consuetudinem legitime præscriptam, aut per speciale S. Sedis privilegium, vi cuius solus ad beneficia Abbatiæ incorporata præsentare possit. *Innocent. III. in Cap. quod sicut. 28. de electione & elect. pot. l. 1. t. 6.* Videtur tamen, quod Parochus sine consensu capitularium nominatus possit persistere in Beneficio suo, & percipere fructus, donec nominatio ipsius per sententiam decernatur irrita. *Pontas.*

CASUS IV. Benedictus Abbas regularis teneturne per Constitutiones Monasterii sui mentem capitularium exquirere circa admissionem novitiorum ad professionem?

R. Non potest admittere quempiam, quem pluralitas votorum exclusum velit, Religiosis etsi ulterius se non opponentibus. Ratio est; quia Religiosis utpote corpori communitatis tantum juris competit admittendi vel rejiciendi solenniter profiteri volentes, quantum ipsis est nominandi ad Beneficia Monasterio incorporata. *Cælestin. III. in Cap. Ea noscitur. 6. l. 3. Decret. tit. 10.*

Observandum 1. Pars dimidia votorum unacum suffragio Abbatis aut Provincialis sufficit ad valorem professionis. 2. Solo Superiore non consentiente professio erit nulla, etsi reli-

qui

qui omnes consentiant. 3. Valida erit professio, si Abbas cum aliquo quopiam consentiat, licet duo alii sese opponant. 4. Sicut Capitulares, nisi bona fides excuset, peccant inhabilem ad statum religiosum admittendo, sic peccant etiam habilem excludendo. 5. Si Capitulares evidentè iniquo erga professurum animo essent, Abbas solus possit admittere ad professionem; qua tamen agendi ratione multis querelis, ac incommodis fomentum ministraret. *Tambur. de jure Abbat. Pontas.*

CASUS V. Candidus Abbas regularis per speciale privilegium aut consuetudinem legitime præscriptam est in possessione recipiendi novitios ad professionem. Potestne tuta conscientia manere in sua possessione, quantumvis juri communi contraria, Religiosisque sese opponentibus ac contra illam reclamantibus?

R. Potest. Ratio tamen boni ordinis exigeret, ut hoc jure suo cedat Candidus. *Pontas.*

NOTA. Jus recto ordini contrarium præscribi non potest. An vero hoc jus circa professionem vitæ monachalis solum contemplativæ, vel Clericalis activæ, recto ordini repugnet, dependet a circumstantiis particularibus.

CASUS VI. Philemon Religiosus altercabatur cum Clerico sæculari, ipique impetu actus impexit alapam. Petiit ab Abbate suo Regulari absolutionem a censura, quam exinde incurrerat.

R. Invalida est absolutio ab Abbate impetrata, cum ejus potestas absolvendi suum Religiosum se non extendat ultra casum, quo is alium Religiosum percussisset. Hinc illi, qui percussit Clericum, pro absolutione adeundus est Episcopus Diæcesanus. *Glossa in Can. Si quis 5. dist. 90.* Ex hac ipsa Glossa sequitur, quod Abbas non possit absolvere suum Religiosum, si percussisset Religiosum alterius monasterii, absque facultate a Superiore Religiosi percussi obtenta. *Pontas.*

CASUS VII. Joachimus Abbas regularis communi cum Religiosis suis Abbatiæ redituum usu gaudet: Sub finem anni subductis omnibus expensis residua ipsi manet summa quedam. Potestne circa illam privatâ auctoritate disponere, prout sibi videbitur? num illam pro usu & necessitatibus monasterii impendere tenetur?

R. Non potest pro libitu disponere; quia dispensator tantum est bonorum Monasterii. *Sylvius Resol. var. V. Abbas II. Tom. 5. Pontas.*

NOTA. Indubitata est responsio Sylvii. Sed attendendum est, quis illi contulerit administrationem temporalium? an princeps, vel

Episcopus? an soli, vel etiam Capitulo? sub quibus clausulis? ad quos fines? an etiam in bonum universale patriæ vel Ecclesiæ? an tantum vel potissimum in bonum particulare monasterii?

CASUS VIII. Onesimus Religiosus Ordinis cujusdam reformati Tonfuram & Minores Ordines recepit ab Abbate regulari Monasterii, in quo professionem emisit. Estne valide ordinatus?

R. Valide est ordinatus, si Abbas ipsius eodem jure gaudet, quo gaudent Abbates regulares, qui in ordine sacerdotali constituti & solemniter ab Episcopo benedicti sunt, conferendi scilicet Tonfuram & Minores Ordines Religiosis suis in suis duntaxat Monasteriis, vi jurisdictionis quasi-Episcopalis a S. Sede collatæ, aut vi privilegii particularis: sic Episcopus non potest Onesimum de novo ordinare, antequam ad Subdiaconatum admittat.

Visum est non nemini, Abbatem regularem, quem Episcopus Diæcesanus tertia jam vice rogatus benedicere recusavit, jure benedictioni annexo uti posse a momento, quo recusatio est injusta: sed in hoc casu tutius est adire Papam, ab eoque petere, ut committat alteri Episcopo benedictionem impertendam Abbati; cui eam denegavit Ordinarius. *Pontas.*

CASUS IX. Chrysológus ex Ordine S. Bernardi Parisiis Baccalaureatu donatus, fuit electus in Abbatem regularem Monasterii cujusdam in provincia admodum diffusa. Poteritne redire Parisios ad capiendum Licentiatum ac Doctoratum gradum, ibique per duos aut tres annos commorari?

R. Non potest salva conscientia ex hoc motivo tanto tempore abesse ab Abbacia sua: Abbacia enim regularis est Beneficium curatum ex natura sua obligans ad residentiam; ut fuit decisum in Conciliis Lateranensi ac Tridentino. *S. Bewe Tom. 3. Cas. 136. Pontas.*

CASUS X. Aristarchus Clericus tonfuratus ætatis triginta annorum Abbaciam quamdam in Commendam accepit, eamque jam annis quinque possidet, & quidem absque animo recipiendi sacros Ordines. Teneturne sub peccato curare, ut sacerdos ordinetur?

R. Tenetur id curare, aut saltem Pontificiam super hoc dispensationem sibi procurare. Jam intra primum ab adepta possessione annum Presbyteratum recipere debuisset juxta tenorem Bullarum, quibus possessionem Abbaciæ suæ capiendi potestas ipsi facta est. Nihilominus hic Abbas non ipso facto privatus existit suo Beneficio; quia conditio intra annum recipiendi Presbyteratum Bullis Pontificiis inseri solita habetur tantum per modum clausulæ comminatoriæ. Hinc, ut vere Bene-

Bene-

Beneficium vacare censeatur, debet præmissis intra competens temporis intervalum tribus monitionibus canonicis per sententiam judicalem declarari vacans. *Pontas.*

NOTA. Multas dispensationes pontificias parum valere coram Deo, non solum titulo obreptionis vel subreptionis, sed etiam abusionis contra mentem Christi & Ecclesiæ, certum est.

CASUS XI. Anselmus præter Diploma Regium pro Abbacia quadam in Commendam etiam Bullas obtinuit adjecta clausula, ut intra annum Presbyteratum recipiat. Potestne privari sua Commenda ex eo solum, quod clausulam in Bullis expressam non adimpleverit, etsi illa excidisse per sententiam aut decretum declaratus haud fuerit?

R. Ex justa causa privari potest v. g. ob defectum capacitatis aut ex alia ratione, qua moveri posset Episcopus, ne talem ad recipiendum ordines admittat. In ejusmodi casu trinam admonitionem canonicam interposita legitima mora præmitti, & per juridicam sententiam declarari necesse est, Abbaciam vacare. *Conc. Later. III. de electione summi Pontificis c. 3. Pontas.*

CASUS XII. Athanasius Diaconus obtenta in Commendam Abbacia intermisit intra annum Presbyteratus Ordinem recipere, ad quod tamen & de jure & ex tenore Provisionis suæ tenebatur. Suntne restituendi fructus ab ipso ex hoc Beneficio percepti?

R. Tenetur ad restitutionem fructuum. Edictum Blessense Art. 9. declarat insuper suo eum titulo excidisse. Et quod rei caput est, injuria illata est alteri, qui qualitatibus requisitis minime caruisset, aut saltem promptum eas intra annum sibi compendi animam habuisset. *Pontas.*

CASUS XIII. In Monasterio quodam in Abbatem electus est, qui datis ad Confratres suos literis valde urgentibus, promissisque ac minis hanc sibi dignitatem aucupatus fuerat. Queritur, utrum electio ejusmodi sit valida; num confirmationis aliqua sit habenda ratio; an Abbas taliter electus sit deponendus; ac denique qua poena afficiendus.

R. Electio, de qua agitur, ambitus & simoniæ rea dicenda, ac pravis adeo artibus electus autoritate Judicum deponendus est, nisi ultro suo se munere abdicet: incurrit insuper excommunicationem in simoniacos latam. *De Lamet.*

CASUS XIV. Abbaciæ S. Remigii Lunevillæ a sua fundatione electivæ semper præerant Abbates regulares, canonice a Religiosis electi. Magninus Abbatum regularium postremus resignavit Abbaciam anno 1620. in favorem Caroli Lotharingi, qui desuper obtinuit Bullas Pontificias, adjecta tamen

hac

hac reservatione: *Teque cedente vel decedente . . . in pristinam Tituli naturam revertatur, ac de persona regulari & idonea provideatur, ac si nunquam commendatum fuisset.* Hic non obstante reservatione anno 1649. resignavit Abbatiam Nicolao, iisdem mox Bullis cum eadem reservatione instructo. Nihilominus & iste anno 1681. resignavit Hordaldo, cujus Bullis præter dictam reservationem addita erat hæc clausula: *pro hac vice tantum.* Hordaldo 29. Junij 1695. defuncto Religiosi conformiter ad reservationes in Bullis expressas jus eligendi Abbatem regularem sibi recuperatum existimantes, id effectui dedissent, nisi Aula Gallica obstitisset, quæ dedit Abbatiam in Commendam. Abbas commendatarius omni canonico titulo destitutum se sentiens, Roma necessarias ad nominationem Regis provisiones recusante, regiumque ad Beneficia Lotharingiæ nominandi jus impugnante, suo se Beneficio abdicavit in manus Regis. Religiosi de novo urgebant jus eligendi Abbatem regularem, sed irrito conatu; nam Rex ocycus nominavit alium Abbatem commendatarium, eumque per edictum majoris Senatus in possessionem missum, opponente tamen ut antea se Capitulo. Dux Lotharingiæ rediit interea in possessionem Ducatus sui, & Rex Franciæ dedit literas obsignatas ad omnes Abbates nominatos a se in Lotharingia; quibus vix vulgatis Dux constituit sequestrum virum sæcularem ad administrandos proventus Abbatiales, dejecto sic jure suo Abbate commendatitio. Capitulares occasione utendum rati supplicarunt Principi, ut permitteret electionem; surdis autem auribus locuti institerunt denuo; ut pars reddituum sequestro commissorum pro præsentibus Ecclesiæ necessitatibus impenderetur, donec præficiatur Abbas. Necdum denique jure eligendi excidisse se existimantes, eo quod ab obitu Hordaldi plena id perficiendi libertate destituerentur, 28. Jan. 1700. canonicè ad electionem processerunt. Ne autem Ducem offenderent, Capitulares & electus confecto instrumento declararunt, electionem nullam prorsus effectum sortituram, nisi assensus ac beneplacitum Principis accederet. Eodem tamen die adhuc adversus hoc instrumentum protestati sunt: id nihilominus exhibere volentes compererunt, quempiam suorum Confratrum ejusdem Congregationis Abbatiam, utpote ultra præfixum a jure terminum vacantem tanquam devolutam a Papa petiisse, supplicatione data 5. Febr. 1700. consequenter octiduo post electionem.

Quæritur jam 1. An Religiosi a morte Hordaldi legitime impediti censeantur ab instituenda electione. 2. An Capitulum, quod a ratificatione Pacis Risvicensis 13. Decembr. 1. 97. facta

facta jure eligendi usum non est, licet eo, usque id saluum firmiter extitisset, eo non exciderit propter lapsum sex mensium ab hac ratificatione usque ad oblatam prima vice supplicationem. 3. Posito, quod Capitulum jure eligendi privatum non fuerit, num ii solum Religiosi ad electionem admittendi, qui erant Capitulares, dum Hordaldus obiit; vel omnes simul, ex quibus in præsens constat Capitulum. An electio peragenda solum a Religiosis actu in Abbacia degentibus, exclusis iis, qui interea juxta consuetas variis in monasteriis locorum mutationes alio missi sunt. 4. An electio instituta 28. Januarij prævalere debeat devolutioni 5. Febr. ejusdem anni interpositæ. 5. An confirmatio electi jure communi spectet ad Superiorem Generalem Ordinis, non obstante, quod Abbacia Congregationi non sit unita, & Episcopi Tullenses alias autoritate ordinaria electiones confirmaverint. An in via devolutionis obitet, quominus Superior Generalis electionem confirmet, si aliunde id ipsi competat. 6. An non Superior ex eo maxime confirmare debeat electionem; quia alias Abbacia remaneret absque Titulo, Aula Lotharingica Devolutarium respiciente. 7. Cum ante electionem Superior non fuerit monitus, nec ad eam vocatus, quod tamen vi statutorum Ordinis fieri debuisset, sitne hic defectus essentialis, electioque irrita. An non Capitulum particulare possit in simili casu per epikiam benignius interpretari statutum concernens totum Ordinem. Posito, quod defectus iste sit essentialis, an non autoritate Superioris suppleri queat. Denique num electus jure eligibilitatis exciderit, eoquod Romam se converterit pro adipiscenda per viam devolutionis Abbacia.

3. *Ad 1.* Cum Aulæ Gallica & Lotharingica sese opposuerit electioni, ea legitime & absque præjudicio dilata censetur. Hinc *ad 2.* Capitulum non excidit jure eligendi. *Ad 3.* Ad electionem omnes professi Capitulum constituentes admittendi & de jure vocandi sunt. *Ad 4.* Jure devolutionis Abbacia aquiri haud potuit. *Ad 5.* Si Abbacia jurisdictioni Episcopi subjecta est, penes Episcopum est, confirmare electionem Abbatis regularis; si est exempta, confirmatio pertinet ad Generalem, quin ab exercitio juris sui arceri possit per præsentam devolutionem. *Ad 6.* Ex eo, quod Generalis ante electionem monitus non fuerit, non redditur electio ipso facto nulla; licet, sicut eam confirmare potest, sic etiam eam fors irritandam declarare possit vel ex præfato defectu monitionis, vel ex alio, quod nempe indignus electus fuerit. *Ad 7.* Devolutarius nec voce activa nec passiva privatur ipso facto, nisi

nisi exstet statutum particulare id decernens; maxime si ipse cesserit jure devolutionis. *Fromageau.*

CASUS XV. Remigius disciplinam Abbatiae, quam in Commendam acceperat, penitus collapsam instaurare cupiens, ut id certius efficeret, ipsemet Religionem ingredi statuit, annunte quidem Rege, sed sub hac solum conditione, ut Abbatia post ejus obitum de novo in Commendam redeat, idque per Breve Apostolicum firmetur. Breve hoc praestolatus, & interea habitu religioso indutus Novitiatum inchoat, minime dubitans, per Bullas Pontificias professionem permissum iri cum hac clausula: *etiam anno non expleto.* Tribus autem post mensibus Papam petiit a Rege Breve recusasse intelligens, ipsemet Romam pergit negotium confecturus; sed frustra. Deposito igitur jussu Generalis habitu obtinet tandem Indultum Apostolicum, vi cujus reformationem Abbatiae aggredi possit, attamen cum consensu Regis; quo impetrato mox de licentia Generalis reassumit habitum; cumque eum jam antea gestasset per menses quatuordecim, & Indultum insuper permittat professionem *anno non expleto*, triduo aut quadriduo post petit admitti ad professionem. An admittendus?

ꝛ. Quia Remigius non nisi jussu Generalis deposuit habitum, & semper retinuit animum profecti Religionem, potest emittere professionem triduo aut quadriduo post receptum de novo habitum religiosum. *Lamét.*

CASUS XVI. Abbas regularis sexagenarius, ex cujus Abbatia dena librarum millia redditus annui proveniunt, resignaturus, pensionem mille quingentarum librarum in sublevamen infirmæ valetudinis sibi reservare cogitat. Optimi regiminis nihil in eo desiderabatur, successoremque habiturus est ejusdem Abbatiae Religiosum. Tutane conscientia id fieri potest?

ꝛ. Strictè loquendo potest, nisi constitutiones Ordinis & Regulæ obstant; & id quidem non sine dispensatione pontificia, tum ratione voti paupertatis, tum quia in hoc casu solius Papæ est Abbatiam pensione onerare. Hinc magis & suæ conscientiae & aliorum ædificationi consulere, si pure ac simpliciter dignitate sua cedat. *Fromageau.*

CASUS XVII. Theotimus vocatus ad electionem Abbatis quaerit 1. Quibus dotibus instructus esse debeat eligendus. 2. Quis ex tribus præferendus, quorum primus multum scientia, parum autem studio disciplinæ valet; secundus disciplinæ amantissimus, sed parum doctus reperitur; tertius primum non quidem scientia, studio tamen regularis observantiæ superat, licet & in hoc secundum non adæquet.

ꝛ. Ad 1. Jure naturali Abbas & quilibet Superior debet esse

esse prudens, constans cum mansuetudine, temperans, sapiens œconomus, & moraliter loquendo, ætatis nec nimium juvenilis. nec nimium profectæ. Jure positivo debet esse bonus catholicus, parentibusque catholicis natus, professus ejusdem Religionis, in qua præficiendus, Presbyter, quod tamen non semper requiritur, liber ab omni censura ac irregularitate. *Ad 2.* Responsum habetur in illa sapientissima gnomè Itatorum: *Sanctus est, oret pro nobis; doctus est, doceat nos; prudens est, regat nos.* *Cas. Bon.*

ABBATIA.

CASUS. Religiosus ab Abbate ac Conventu capitulariter electus fuit in Priorem; nec unquam hæc electio fuit revocata. Quaeritur 1. An suum adhuc vigorem retineat electio defuncto Abbate; licet commissio Episcopi data Priori ad administrandam sede vacante Abbatiam expiraverit, nec Cardinalis, cui interea ut Abbati commendatio Abbatia obtigerat, eum de novo constituerit, aut in suo officio confirmaverit. 2. Sintne acta hujus Prioris rata ac valida. 3. An non pro majori securitate ad præcavendas varias sequelas novam sui electionem procurare debet, aut saltem ab Episcopo impetrare potestatem vicarii generalis, quam tacite jam obtinuisse videtur. 4. Quid consilii hac super re pro tranquillitate & conscientiarum & monasterii?

ꝛ. *Ad 1.* Præfatus Prior omni jure excidit administrandi Abbatiam sive quoad temporalia sive quoad spiritualia; cum ipsius jurisdictio per mortem Abbatis regularis expirasse censenda sit, & absque nova electione officio suo fungi non possit; nisi dicatur, id juris per commissionem Episcopi ipsi prorogatum censerit. *Ad 2.* Omnia tamen acta ipsius valida existimantur, utpote haud destituta titulo colorato ex eo; quia ab iis, penes quos erat novam electionem aut instituire aut petere, ut Prior agnitus est. Immo etiam commissio episcopalis eousque perdurasse censenda est, quousque sedes abbatialis vacaverit, & alius Abbas regularis defuncto successus fuerit, cui soli tanquam capiti regimen Religiosorum competit tam in spiritualibus quam in temporalibus. *Ad 3.* Potest retineri hic Prior in administratione Abbatiae, sed ut delegatus Episcopi. *Ad 4.* Cum Episcopus potestatem habeat sede vacante unum vel plures deputandi ad regimen Abbatiae, poterit etiam id muneris deferre soli Priori, usque dum novus Abbatiae Abbas præficiatur, ex cujus arbitrio pendebit vel retinere eundem Priorem, vel alium eligendum curare. *Fromageau.*

ABBATISSA.

1. Nomine Abbatissæ venit Monialis monasterii virginum spirituali regimini præposita. Ea eligenda est præsentè Episcopo vel delegato ipsius.

2. In Gallia omnes fere Abbatissas Rex nominat; nulla tamen in Bullis Pontificiis nominationis hujus fit mentio, nec literarum Regis in favorem nominatæ ad Papam. Immo provisiones sub his insuper terminis Romæ expediuntur: *dummodo saltem duarum ex tribus partibus dictarum Monialium ejusdem monasterii capitulariter, Et per vota secreta præstandus ad hoc expressus accedat consensus.* Verum nulla in Galliis clausulæ hujus habetur ratio, & Reges insistant Concordatis, vi quorum ex eo tempore semper usi sunt jure suo, nominandi scilicet ad Abbatias fæminarum æque ac virorum.

3. Juxta Concilium Tridentinum Monialis potest in Abbatissam eligi triginta annos egressa, & retroactis quinque annis a professione. Ast in Gallia vi Edicti de anno 1606. Art. 4. decem a professione annos fluxisse, aut Monialem ejusmodi integris sex annis officio quodam claustrali perfunctam fuisse necesse est, saltem nisi Rex Edicto quoad hunc articulum expresse derogatum velit.

4. Una Abbatissa non potest duabus Abbatias præesse; ejusdem quoque jurisdictio intra arctiores longe limites confrieta est quam Abbatis: non enim potest benedictionem impertiri Monialibus suis, nec functiones obire sexui interdictas, nec ferre censuras aut ab iis absolvere, cum potestatem clavium non habeat, quam tamen Abbates habent. Nihilominus quædam Abbatissis quoad aliqua jurisdictionis species competit, ut ex sequentibus casibus patebit.

CASUS I. Euthalia a Rege ad Abbatiam nominata, provisionem Pontificiam desuper jam obtinuit, necdum tamen Abbatissæ possessionem cepit. Potestne in conscientia Novitiæ Religionis habitum impertiri?

R. Non potest; cum necdum sit Abbatissa vere talis S. *Bewe Tom. 2. Cas. 179.* Episcopo ipsi id non liceret, etsi monasterium jurisdictioni ipsius esset subjectum; quia nullum habet jus puellam recipiendi ad Religionem, priusquam fuerit recepta a Communitate; domus autem religiosa sine capite non potest haberi pro vera communitate. *Pontas.*

CASUS II. Adelhaidis Abbatissa Monasterii cujusdam, ubi suffragia circa admissionem novitiarum ad professionem solum oretenus feruntur; teneturne introducere scrutinium in omnibus aliis sui Ordinis conventibus usitatum?

R. Non

R. Non tenetur; & tuta conscientia hanc Monasterii consuetudinem retinere potest. *Idem Tom. 2. Cas. 77. Pontas.*

CASUS III. Fredegundis Abbatissa Monasterii reformati potestne proximos consanguineos aut quoslibet alios, in quos suspicio non cadit, ad clathra excipere sola, non obstante, quod statuta Ordinis id interdicit?

R. Non potest: præter hoc enim, quod per statuta Ordinis, id ne fiat, cautum sit, tenetur etiam bono suis prælucere exemplo in omnibus, quæ disciplinam regularem spectant. *Pontas.*

CASUS IV. Bernardina Abbatissa cum Monialium suarum quampiam ad bonam frugem deducere haud valeret via lenitatis, potestne id tentare per pœnam suspensionis ab officio beneficiorum?

R. Non habet ratione tituli sui potestatem exercendi jurisdictionem vere ac proprie spiritualem; & hinc censuras ferre non potest. Nihilominus potest Abbatissa Moniali suæ interdicare functiones quasdam in choro. Potest & Capellano inhibere, ne celebret missam in sacello abbatiali, donec culpam suam non diluerit. Et hæc non esset proprie dicta suspensio; & si Capellanus contra inhibitionem ageret, non incurreret irregularitatem. *Pontas.*

NOTA. Potest igitur Abbatissa Monialem subditam suspendere suspensione regulari, quæ differt in pluribus a censura suspensionis ecclesiasticæ.

CASUS V. Henrieta Abbatissa Monasterii a jurisdictione Episcopi exempti, cum ipsa per Officiales suos eam exercendi jus habeat, potestne vi juris hujus sibi eligere confessarium, quicumque genio suo placuerit?

R. Non gaudet hoc jure, cum non sit de numero Prælatorum, quibus solum id compedit. *Pontas.*

CASUS VI. Crescentia filia illegitima in Monasterio quodam professionem emisit: duodecim post annos electa est in Priorissam, & tandem in Abbatissam absque dispensatione Pontificia, quin ulli defectum natalium detexerit. Estne canonica electio?

R. Non est canonica: dispensationem enim a Papa habere necessum fuisset, saltem si Abbatia non sit sub regula alicujus eorum ordinum, quorum Generales gaudent privilegio dispensandi circa defectum natalium. *Pontas.*

CASUS VII. Catharina Abbatissa Monasterii mitioris observantiæ fuit translata in aliud Monasterium, ubi stricta reformationis viget observantia. Teneturne se huic accomodare, aut Abbatiam istam relinquere, nisi dispensationem super hoc a Papa obtinuerit?

R. Dubi-

ꝑ. Dubitandum non esse videtur, quin Catharina stricto-
rem Monasterii hujus observantiam, quantum fieri poterit,
amplecti teneatur. *Pontas.*

CASUS VIII. Ulrica ad Abbatissam quamdam pecuniæ
summam deportaverat a Patre submissam, qui filiam suam
Religioni destinavit, hancque ei dotem assignaverat. Abba-
tissa partem summæ dono dat Ulricæ, hac tamen conditione,
ut, si filia professionem non sit emissura, eam sibi donatam
partem parentibus redderet. Professio non fuit secuta, nec
Ulrica acceptam partem restituit.

ꝑ. Abbatissa in conscientia tenetur eam partem parenti-
bus refundere cum consensu communitatis suæ, & dein judi-
cialiter agere contra Ulricam ad compensandum Monasterio
damnum. *Pontas.*

CASUS IX. Sophia Abbatissa potestne absque peccato
mortali ad recipiendum habitum aut ad professionem admit-
tere puellam, quam scit a parentibus ad ingressum Religio-
nis coactam?

ꝑ. Non potest. Sic statuit Concilium Tridentinum,
Sess. 25. c. 18. de Reg. & Monial. Pontas.

CASUS X. Potestne Abbatissa ingressum in Monasterium
suum permittere sæcularibus, aut ipsa ex eo egredi ad fun-
dos suos obeundos, ad præcipienda ea quibus opus esset,
eorumque executionem promovendam, ad urgendos processus?
An sic se gerendo pœnam incurrit canonicam?

ꝑ. Concilium Tridentinum *Sess. 25. c. de Regul.* conceptis
verbis clausuram violari prohibet tam ex parte Religiosarum
quam ex parte sæcularium. Hinc, cum clausuræ custodia sa-
cro-sancta esse debeat, cura bonorum Monasterii & processu-
um procuratoris ejusdem sedulitati committenda est. Quod
ad pœnas canonicas attinet, Moniales absque legitima causa
& non obtenta prius ad id venia claustris suis exeuntes ex-
communicationem incurrunt reservatam juxta Bullam Pii V.
decori & honestati. Et quamvis non ita certum sit, in ean-
dem pœnam incidere Moniales, cum sæcularibus sine necessi-
tate intra claustra ingressum permittunt, plures tamen aucto-
res ita sentiunt. Plures quoque designant casus, in quibus
Moniales & Abbatissæ possunt claustris egredi, aut permittere
alios in eadem ingredi. *Fromageau.*

NOTA. Vide novas rigorosæ Clausuræ restauratrices Bullas Benedicti
XIV. *Regularis disciplina.* T. I. Constit. 30. & *Cum Sacram.*
Constit. 21. Et *Salutare.* Constit. 40.

CASUS XI. Abbatissa quædam a suis Consanguineis dono
accepit vasarium argenteum: viginti post annos resignat Abba-
tiam.

tiam. Potestne suppellectilem hanc venditione aut alia ratio-
ne alienare vel omnino vel ex parte, ut cujusdam ex his ipsis
consanguineis honestioris conditionis personæ, gravi tamen
necessitate pressæ inopiam levaret?

ꝑ. Cum suppellectilis hujus non nisi usum habeat, pro-
prietasque penes communitatem sit, cujus ipsa membrum est,
de ea sic disponere non potest. *De Lamet.*

CASUS XII. Monialis quædam Ordinis S. Benedicti a
quadraginta jam annis erectioni Monasterii cujusdam sub titulo
Abbatissæ manum adjecerat: fundatores sunt ipsius consanguine-
i, qui multum tum pro sua ipsorum liberalitate tum im-
petratis a Principe largitionibus ad id contulerant. Ob-
stacula Moniali huic ingerebant sese haud modica ex parte
Religiosarum, quæ bona conventus malitiose dilapida-
bant, ita ut illi pro sustentatione communitatis ad consan-
guineos suos recurrendum esset. Providens autem fore, ut a
proposito tandem desistere cogeretur, quamdam sibi summam
reservavit. Potestne eam ad censum annuum in fundo collo-
care, sibi usui futuram, postquam abjecto consilio denuo ad
suas redierit. Aut num poterit summam hanc consanguineis
reddere, eorum industria suam in commodum convertendam?
vel denique, cum eo sit animo, ut pecunia isthæc ad massam
communitatis aliquando redeat, potestne, antequam id fiat,
eam cedere in subsidium Monialis cujuspiam, cui opitulari
tenetur; aut num ejus consanguinei interea annuos summæ
sibi traditæ & in prædio ad censum collocatæ fructus ex con-
tractu desuper cum Moniali illa ineundo sibi vindicare possent.

ꝑ. Monialis hæc nequam eorum, quæ a consanguineis
suis obtinuit, proprietatem sibi arroget: sic enim Concilium
Tridentinum statuit *Sess. 25. c. 2. de Regul.* Etsi communita-
ti præfuerit, non nisi tamen jus administrationis erat penes
ipsam, quod & ipsum tollitur dignitate Superiorissæ sublata.
Hinc nec in proprium, nec in alterius Monialis, de qua est
sermo, favorem reservatam summam in fundo ad censum re-
alem collocare potest. *De Lamet.*

CASUS XIII. Duæ sorores Moniales ad Monasterium de-
tulerant secum pensionem annuam ad dies vitæ ipsis solvendam.
Utraque, una post alteram, ad dignitatem Abbatissæ evehitur:
& cum per annos aliquot solutio non fuerit præstita, quæritur,
num ea, quæ altera defuncta superstes est, consanguineis
id, quod adhuc solvendum restat, condonari possit, eoquod
variis commodis, quibus frui potuisset, renuntiaverit, & in
modum privatæ Monialis absque distinctione vivat?

ꝑ. Non potest id condonare consanguineis, quos velat
ex-

extraneos habere tenetur: nec motivum allatum ipsi patrocina-
tur; ratione enim professionis obligatur ad vitam ejusmodi
religiosam, et si dignitate Abbatiali emineat. *De Lamet.*

CASUS XIV. Monialis quædam Ordinis S. Benedicti, quæ
in Monasterio mitioris observantiæ professionem emisit, potest-
ne in Conscientia acceptare dignitatem Abbaticalem aut alium
Superioritatis gradum in Monasterio reformato, si per infir-
mitatem ipsi non liceat strictiori observantiæ se accommodare?
Satisne est, si habeat animum restaurandi temporalia pro sua
in negotiis dexteritate, & ope subsidiorum, quæ sibi sperat
præsto fore a consanguineis, ac gnauiter curandi, ut regula
ad amuffin seruetur?

R. Si nec possit nec velit rigori reformationis se subijcere,
nec Abbatialis, nec alterius Superioritatis gradum acceptare
licet. Rationi, qua moveri videtur, bonum scilicet tempus-
rale promovendi, aliunde fidendum non est, fors latet anguis
in herba, & ab ambitione aut quocunque alio motivo humano
ea suggeritur. Si tamen Superiori necessaria videtur, ejus
iudicio standum foret, & Monialis ista regimen Monasterii
sibi delatum acceptare posset. *Fromageau.*

CASUS XV. Abbatia N. Ordinis S. Benedicti præterdit;
Episcopum tantum quoad Spiritualia visitandi jus habere, non
item quoad temporalia, nisi ab Abbatissa male ea administrata
fuerit.

1. Ab annis viginti quatuor Episcopus nec per se, nec per
delegatum Abbatissæ hujus visitationem instituit. An exinde
Abbatissa contra jus Episcopi præscripsisse confenda est?
2. Supposito quod non præscripsit Abbatissa; cum ta-
men & temporalia & spiritualia bene administrat, habetne
Episcopus jus de temporalibus cognoscendi, id quod ab in-
troducenda reformatione nunquam, biennio tamen ante factum
est vacante tum Abbatia?
3. Potestne Abbatissa examen circa temporalia recusare?
4. Num Ordinationes, quas Episcopus vacationis tem-
pore fieri curaverat, obligant Abbatissam & Moniales?
5. An non Abbatissa & Moniales iis constitutionibus stare
possunt, quæ reformationis tempore editæ fuerunt, quasque
ejus ætatis Episcopus ratas habuit, successorum nemine alias
contente?
6. Jurene Episcopus prohibere potest, ne Abbatissa in ædi-
bus suis Abbatialibus mensam & culinam peculiarem habeat?
7. Potestne Abbatissa ad officia domus promovere &
amovere Moniales inconsulto Episcopo?
8. An non potest dispensare Abbatissa cum ægrotantibus

Me-

Monialibus circa observationem statutorum, quorum observa-
tia cum infirmitate est impossibilis?

9. Teneturne Abbatissa de omnibus, quæ regimen Mona-
sterii concernunt, Episcopum consulere? Num Episcopus, id
ni faciat, in eam animadvertere potest?

10. Episcopus omnes particulares amicitias etiam minimas
Monialium ad invicem sub interminatione gravium præna-
rum vult esse sublatas. Quia autem nec in regula nec in pun-
ctis reformationis ulla de iis fit mentio, quæritur, num Mo-
niales in conscientia huic statuto Episcopali sese accommoda-
re teneantur, et si amicitia earum sint modestæ, ac innocentes,
nec in observantiæ regularis præjudicium vergant?

11. Potestne Episcopus Moniales ab officiis amovere, cum
amoveudas judicaverit? an non Abbatissa suam quoad hoc
ab Episcopo independentiam poterit opponere?

R. Episcopus, qui jus habet visitandi quoad spiritualia,
habet etiam jus cognoscendi de temporalibus. Hoc supposito
respondetur.

Ad 1. Inferior nequaquam præscribit adversus suum Su-
periolem, & contra potestatem, quæ ei de jure communi
competit.

Ad 2. Parendum est Episcopo in Visitatione rationes
temporalium exigenti.

Ad 3. Abbatissa non potest se opponere examini circa
temporalia, si id instituere placuerit Episcopo.

Ad 4. Episcopus potuit in visitatione Abbatissæ vacantis
constitutiones edere tam quoad spiritualia quam circa tempo-
ralia.

Ad 5. Satis est, Episcopum esse Abbatissæ Superiolem,
ut jure polleat ea faciendi, quæ ad bonum ejusdem statum
conferre judicaverit. Hinc quidquid pro præfenti constituerit
Episcopus, rejici nullatenus potest.

Ad 6. Possunt graves rationes subesse, quæ Episcopum
ad abolendam mensam Abbaticalem promoveant.

Ad 7. Abbatissa potest mutare Officiales suas, quantum
id per Constitutiones licet.

Ad 8. Abbatissa infirmis Monialibus declarare potest, si-
bi non videri, eas ad quasdam observantias obligatas esse: At
dispensare non potest, cum sit incapax jurisdictionis spiritua-
lis; potestque Episcopus exigere, ut, si quam Monialium in-
firmitate detineri contigerit, moneatur.

Ad 9. Abbatissa puniri meretur, quæ ordinationibus Epis-
copi sui morem gerere negligit.

Ad 10.

Ad 10. Episcopus optimo jure conventicula & amicitias peculiare inter Moniales prohibere potest?

Ad 11. Abbatissa quidem regendae Abbatiae suae jure gaudet, ita tamen, ut semper a Superiore suo pendeat, cui compedit ejus errata corrigere, si de ipsius regimine querimoniae ad eum deferantur. Unde & Moniales, quae ministeria obeunt, deponere potest. *Fromageau.*

NOTA. Circa 1. & 2. aliter respondendum in regionibus, ubi administratio temporalium confertur ac dependet a Rege vel Principe, prout actu fit in ditionibus Austriacis, Bavaricis &c.

CASUS XVI. Cum Episcopus Monialium N. abrogasset pensiones vitalitias in Monasterio N. easque in Massam communitatis redigendas statuisset, quaeritur, num Abbatissa pensionem suam possit fratri remittere.

g. Pensio Abbatissae pertinet ad bona Monasterii, non solum ex quo jussu Episcopi reductae fuerunt pensiones ad commune aerarium, sed etiam per tritum illud: *Quidquid aquirit Monachus, aquirit Monasterio.* Hinc Abbatissa non potest de pensione sua disponere in favorem fratris sui. *Fromageau.*

CASUS XVII. In Monasterio quodam trecentis abhinc annis erecto Abbatissae semper a fundatoribus nominatae fuerunt: sed ab annis octoginta Abbatissae tres ad Regem confugerunt, a quo etiam successive nominatae fuerunt. Quaeritur 1mo. Num Abbatissa, quae octodecim aut viginti jam annis Abbatissae praestit per nominationem Regis, debeat de novo nominationem a fundatore petere, sufficiatque ad tranquillandam conscientiam simplex ab eo desuper obtenta schedula. 2do. Num obtento diplomate Regio Abbatissa haec etiam Bullam Pontificiam, de qua obtinenda non fuerat sollicita, sibi procurare teneatur. 3io. An Professiones, quas ex hoc tempore recepit, coram Deo & coram hominibus validae sint.

g. *ad 1.* Jus Patronatus potest praescribi. Hinc Rex potuit nominare ad Abbatiam hanc, eamque Abbatissa obtento a Rege nominationis diplomate tuta conscientia retinere potest.

Ad 2. Peccavit graviter Abbatissa, cum Bullas Pontificias obtinere neglexisset: solo enim Diplomatis Regii titulo Abbatiam administrare nullatenus potuit.

Ad 3. Professiones, quas recepit, sunt validae: receptio enim professionis tantum actus superioritatis est, cujus valori defectus Bullarum in Abbatissa non obest. *Fromageau.*

CASUS XVIII. Abbatissa quaedam dure admodum habet

Mo-

Moniales suas, & de regulari observantia habet multum sollicita innumera prohibet circa res levissimas, ut est v. g. Florem decerpere, & quidem sub poena inobedientiae. Quaeritur 1mo. An talia prohibendi jus habeat. 2do. An Moniales legum harum rationem habere teneantur. 3tio Num ex eo, quod ista praecipiantur in virtute sanctae obedientiae, Religiosae peccent mortaliter ea transgrediendo. 4to. Quomodo Moniales se gerere debeant, ut ab hac subjectione liberentur, quae non nisi turbas ciet in Monasterio.

g. Discrimen est inter praecipuum fundatum in promissione, qua Monialis ad praestandam Abbatissae obedientiam se obligat, & inter praecipuum in virtute sanctae obedientiae. Res levis momenti non sunt praecipiendae ab Abbatissa in virtute obedientiae. Hoc supposito respondetur.

Ad 1. Abbatissa non potest praecipere in virtute sanctae obedientiae, nam spectata consuetudine haec illi potestas non competit. Et si hoc modo praecipiat, praecipuum sumendum est in eo rigore, cujus capax est. Non potest autem rem exigui momenti, qualis est in specie facti allegata, praecipere sub poena inobedientiae.

Ad 2. Potest aliquid leve videri spectato fine, quem Abbatissa sibi proponit, cum tamen ad bonum non mediocre Religionis peropportunum sit. Si hoc, parendum est; et si praecipuum de se nullius momenti videatur.

Ad 3. Moniales in casu proposito inobedientes non peccant mortaliter.

Ad 4. Postquam Moniales querimonias suas cum reverentia exposuerunt Abbatissae, possunt recurrere ad Superiorem. *Fromageau.*

NOTA. Hic terminus: *in virtute obedientiae* importat extensionem voti obedientiae ad ea, quae implicite in eo voto involvantur. Hinc sicut in diversis Ordinibus diversa est hujus voti extensio, ita etiam rarius aut frequentius occurrit rationabilis causa sic praecipienda.

ABLUTIO.

Vide MISSA Cas. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 22. 27.

ABORTUS.

1. Abortus est ejectio foetus sive animati sive non animati ex utero praemature facta. Qui voluntarie procurat abortum, peccati mortalis ac homicidii reus est, incurrit excommunicationem & privationem beneficiorum, contrahit insuper irregularitatem, si foetus sit animatus. Ita statuit Sixtus V. in Bulla:

Dist. Cas. Consc. Tom. 1.

B

Effra-